

רשם הפטנטים, העיצובים, המדגמים וסימני המסחר

בקשה למחיקת סימן מסחר
246364 (צ'ה צבאות ה' אנו רוצים)
משיח עכשיו ARMY OF
HASHEM (סימן מעוצב)

- מבקשות המחיקה:
1. ארגון נשי ובנות חב"ד באה"ק
 2. מרכז לענייני חינוך (ע"ר)
 3. ארגון נוער חב"ד, בת מלך, הפנסאים -
צבאות ה', מועדון המעשים הטובים
שלושתן ע"י ב"כ: פרייס פלינר עורכי דין

- בעלי הסימן:
1. ישראל דוד נחשון
 2. לוי נחשון
 3. צבאות השם בע"מ
ע"י ב"כ: פרל כהן צדק לצר ברץ

ה ח ל ט ה

1. עניינו של ההליך שלפניי כשירותו לרישום של סימן המסחר המעוצב "צ'ה צבאות ה' אנו רוצים משיח עכשיו ARMY OF HASHEM". הסימן נרשם בפנקס סימני המסחר ביום 11 באוקטובר 2015 עבור הסחורות הבאות (המסווגות בסוג 16): דברי דפוס; צילומים; צרכי כתיבה; צרכי משרד (למעט רהיטים); חומרי לימוד והוראה (למעט התקנים), בהתאמה, כגון: מנשרים (פליירים), עלונים, ספרים, ספרי-לימוד, חידונים, פרוספקטים, תמונות, תמונות מודפסות על הדפסות על שקיות, פוסטרים, עטים, סרגלים, דגלים ודגלונים. הסימן מעוצב ונראה כך:

רשם הפטנטים, העיצובים, המדגמים וסימני המסחר

2. ביום 27 במרץ 2018, בטרם חלפו חמש שנים מרישום הסימן בפנקס, הוגשה בקשה להורות על מחיקתו.

הצדדים

3. מבקשות המחיקה הן שלושה ארגונים הרשומים כעמותות, העוסקים בחינוך ילדים ונוער ושייכים לתנועת חב"ד, דהיינו, מאמינים בתורתו של הרבי מליובאוויטש (להלן "הרבי"). לטענת המבקשות, הסימן משמש את כלל חסידי חב"ד ובכלל זה את ארגוני הנוער ואת הוצאות הספרים אותן מפעילות העמותות כבר משנת 1981.

4. הרב דוד נחשון, בעל הסימן 1, החל לעסוק בפעילות חינוכית לילדים, נוער וחיילים בשנת 1977. במהלך השנים הוקם ארגון הילדים "צבאות השם". פעילות התנועה אוגדה תחילה בעמותה "ניידות חב"ד בארץ הקודש" ולימים תחת עמותה אחרת. כיום מאוגדת הפעילות של הרב נחשון בחברה "צבאות השם בע"מ", היא בעלת הסימן 3. לטענת בעלי הסימן, כבר בשנת 1983 הוטלה המשימה של ניהול הארגון הארצי של תנועת הנוער "צבאות השם" על בעל הסימן 1 והוא משמש כיו"ר ומנהל התנועה מאז ועד היום. התנועה מפיצה חומרי לימוד וספרים והיא מפעילה כיום חנות אינטרנטית לממכר מוצרים אלה.

5. לוי נחשון, בעל הסימן 2, הוא בנו של בעל הסימן 1 ומנהל של חברת צבאות ה' בע"מ.

עילות המחיקה שבפי המבקשות

6. הסימן נרשם תוך הטעית רשם סימני המסחר ומתוך נסיון לנכס סמל בעל משמעות דתית לבעלות פרטית. בעלי הסימן הציגו בפני הרשם אישור לרשום את הסימן מאת עמותה בשם תנועת הנוער צבאות ה' ואולם לא היה בכך כדי להקנות להם בעלות בסימן (סעיף 39 לפקודה).

7. בעלי הסימן עושים שימוש לרעה בסימן על מנת למנוע ממבקשת הביטול 1 לעשות שימוש בצמד המלים "צבאות ה'" כחלק משמה הרשום וכדי למנוע ממנה לקבל תקציבים ממשרד החינוך.

8. הסימן הינו סמל בעל משמעות דתית שיש להותיר לשימוש הכלל בישראל. כמו-כן מגביל הסימן הרשום את חופש הביטוי לשימוש פתוח וחופשי בסמל של כל חסיד חב"ד המאמין ברעיונות הגלומים בסמל. לפיכך הרישום פוגע בתקנת הציבור וברגשותיו הדתיים (סעיפים 11(5) ו-11(7) לפקודה).

9. הסימן חסר אופי מבחין משום שאינו מזוהה עם בעלי הסימן וראוי להישאר פתוח לשימוש הכול (סעיף 8 לפקודה). עוד נטען שהסימן מעודד תחרות בלתי הוגנת (סעיף 11(6) לפקודה).

רשם הפטנטים, העיצובים, המדגמים וסימני המסחר

תשובת בעלי הסימן

10. בעלי הסימן סבורים שהסימן נרשם בפנקס כדין וכי הם בעליו. הסימן מזוהה עם תנועת הנוער אותה הקימו.
11. מבקשות המחיקה הם ארגוני נוער נפרדים, המקיימים פעילות שונה בקשר עם קהילות חב"ד וכל אחת מהן עושה שימוש בסימנים אחרים שאינם הסימן הרשום ועל כן אינן נפגעות כלל מרישום הסימן.
12. הרבי הטיל את הקמת תנועת הנוער על בעל הסימן 1 וזאת הוא עשה עוד בשנת 1981 והסימן שימש מאז ועד היום את אותה תנועה, בראשה הוא עומד. הסימן אינו משמש גורמים אחרים, למעט בעלי הסימן, וככל שהיה שימוש בידי מבקשות המחיקה הרי שהוא שימוש מפר שנועד להטעות את הציבור.
13. בעלת הסימן 3 קיבלה אישור לעשות שימוש בסימן מהעמותה "תנועת נוער צבאות השם על ידי נידות חב"ד – אה"ק".
14. הסימן אינו פוגע ברגשות הדתיים או בחופש הדת ואינו מטעה.

ראיות הצדדים וההליך לפני

15. הצדדים הגישו עשרות תצהירים לתמיכה בטענותיהם. מבקשות המחיקה הגישו 29 תצהירים וחוות דעת מומחה של מר אפרים דמיחובסקי במסגרת ראיותיהן הראשיות ו- 28 תצהירים במסגרת ראיותיהן בתשובה. בעלי הסימן הגישו 18 תצהירים וכן חוות דעת מומחה של כב' הדיין (בדימוס) הרב אברהם שרמן. לחלק מן התצהירים צורפו מאות נספחים.
16. הצדדים הגיעו להסדר דיוני לפיו וויתרו על חקירות נגדיות של המצהירים והסכימו על הגשת סיכומים בכתב.
17. במהלך הגשת הסיכומים ביקשו בעלי הסימן להוסיף ראיה לתיק וזו נדחתה בהחלטתי מיום 17 ביולי 2022. בהמשך ביקשו בעלי הסימן להוסיף ראיה אחרת וגם בקשה זו נדחתה בהחלטתי מיום 12 בדצמבר 2022.

דיון

18. אין מחלוקת בין הצדדים שהסימן נוצר בשנת 1981 לבקשת הרבי ונועד לשמש את תנועות הילדים והנוער של חב"ד. עוד אין מחלוקת שהבקשה לרישום הסימן הוגשה 35 שנים לאחר שנוצר וכ-20 שנים לאחר פטירת הרבי. נזכיר שהסימן לא נרשם ביחס לשירותי הדרכה וחינוך אלא עבור דברי דפוס וספרים. בעלי הסימן מסכימים גם שצירוף המלים "צבאות ה"

רשם הפטנטים, העיצובים, המדגמים וסימני המסחר

המהווה חלק מהסימן צריך להישאר פתוח לשימוש כלל המאמינים בהיותו נדבך חשוב בתורת הרבי.

19. השאלה המרכזית בהליך זה הינה האם היו בעלי הסימן רשאים לרשום את הסימן על שם או שמה עסקינין בסימן המשמש ושהיה מיועד לשמש מאז יצירתו את כלל חסידי חב"ד ולפיכך הוא גם סמל בעל משמעות דתית.

20. אין זו הפעם הראשונה ששאלת הבעלות בנכסים הקנייניים של חסידות חב"ד נדונה בפני רשם סימני המסחר. בקשות של אגודת חסידי חב"ד בארצנו הקדושה וצעירי אגודת חב"ד - מרכזי, אשר אינן בעלות דין בהליך בפניי, לרשום את סימני המסחר חב"ד וליובאוויטש (באותיות עבריות ולטיניות) נדונו בהחלטת הרשם מיום 22 במאי 2016 [ראו בקשה לרישום סימני מסחר 232770, 232771 אגודת חסידי חב"ד בארצנו הקדושה (ע"ר) וצעירי אגודת חב"ד - מרכז (ע"ר) (פורסמה בנבו, 22 במאי 2016), להלן: "עניין חב"ד"]. העמותות ביקשו לרשום את הסימנים ביחס למגוון מוצרים ושירותים, ביניהם עלונים, פרסומים וחברות הדרכה, מוצרי מזון וכן שירותי חינוך והדרכה. בדחות את הבקשות לרישום הסימנים קבע כב' הרשם (כתוארו אז) כך (פסקאות 20 ו-22 להחלטה):

"עיון ברשימות אלה כמו גם בחומרים המרתקים הרבים שהגישו המבקשות, בהחלט מעיד על פעילות חשובה, עניפה ומבורכת של שתי המבקשות. ברם איני רואה כיצד ניתן למנוע מאדם המאמין בדרכה של חסידות חב"ד השם לנגד עיניו את שלושת יסודות התנועה - חכמה, בינה ודעת - אך אינו עושה דברם של המבקשות, מלפעול בדרכי החסידות בתחומי הפעילות הכלליים האמורים לעיל, ולהציג עצמו ככזה."

...

לאור האמור עד כה איני סבור, כי המלה "חב"ד" מזוהה כיום באופן בלעדי עם שירותי המבקשות או שהיה כן בעבר. אף אין בפי המבקשות טענה מפורשת שכזו. אין המבקשות עוררות על כך שהמלים "חב"ד" ו"ליובאוויטש" שמורות בקרב הציבור הרחב להתייחסות לתנועה דתית ודרך חיים אמונית. למרות זאת, המבקשות סבורות כי יש ליתן להן זכות בלעדית לשליטה במסחר באמצעות מלים אלה לגבי טובין ושירותים רבים ומגוונים.

משאין המלים הללו מזוהות בהכרח עם המבקשות בלבד הרי שאין בקשותיהן עומדות בתנאי היסודי לרישומן של סימן מסחר שיהא לו אופי מבחין או שרכש אופי שכזה, כפי שנדרש בסעיף 8 לפקודת סימני המסחר [נוסח חדש], תשל"ב-1972 (להלן: "הפקודה").."

רשם הפטנטים, העיצובים, המדגמים וסימני המסחר

21. עוד קבע הרשם באותה החלטה כי התנועה נוסדה זמן רב לפני שהוקמו מוסדותיה וספק אם ניתן לייחד את השימוש בכינויה של הדרך לממסד ארגוני יחיד (פסקה 31 להחלטה) ויש להותירן פתוחות לציבור הרחב ולשימוש הכלל (פסקה 38).

22. זוהי המסקנה אליה חותרות המבקשות גם בהליך בפניי. לטענתן, ארגונים רבים מאוד עושים שימוש בסימן הרשום לגבי חומר מודפס והסימן הוא הסמל של צבאות ה'. מסקנה זו מקובלת עליי והנימוקים לכך מפורטים בהחלטה זו.

יצירת הסמל

23. מבקשות המחיקה הציגו את תהליך יצירת הסימן בתצהירו של מר מנחם מנדל קוטלרסקי. מר קוטלרסקי, תושב ברוקלין בעת הרלוונטית וגם כיום, היה מקורב לרבי והוא קיבל ממנו את המשימה לפנות לצייר מישל שוורץ על מנת שיעצב את הסימן של צבאות ה'. מר שוורץ צייר טיוטה ראשונה של הסמל באותו ערב ולמחרת העיר הרבי את הערותיו על גביו (נספח A לתצהיר קוטלרסקי). הערות אלה הוטמעו בסמל. הסמל הסופי כולל את התוספות "אנו רוצים משיח עכשיו" ו"צבאות ה'" (בעברית) שאינן מופיעות בסמל הראשוני.

24. על יצירת המושג "צבאות ה'" העיד גם אפרים דמיחובסקי בחוות דעת מומחה. עדותו מבוססת הן על לימוד הספרות של חב"ד והן על האזנה לשיחות ודרשות של הרבי במטרה לחזור עליהם עבור כל קהל המאמינים. דמיחובסקי מסביר בחוות דעתו שהשימוש בטרמינולוגיה מהעולם הצבאי נועדה להראות לילדים שמדובר בדבר רציני, שכל אחד תורם לו ואינו מתנהל בו בזכות עצמו ואת הצורך לציית לפקודות המפקד.

25. מר דמיחובסקי חיווה דעתו שהוצאתו לפועל של "צבאות השם" לא ניתן למי מבעלי הסימן באופן בלעדי. עמדתו זו סומך העד על שיחה עם הרבי שנערכה בשנת 1980 בסמוך לאחר שהכריז על הקמת צבאות ה'. לשיטת הרבי, מדובר בעניין שכל אחד מחסידיו צריך לעסוק בו ואין הוא מצא לנכון למנות אדם אחד שיהיה אחראי לכך (נספח 30 לחוות הדעת). הנחית הרבי לארגן כינוסים של צבאות ה' הופנתה לכלל החסידים הן בישראל והן מחוץ לה כעולה משיחות שתועדו בשנת 1981 (נספחים 31 ו-32).

26. מר דמיחובסקי הוסיף והבהיר שהסמל הוא הביטוי הגשמי המסמל את אחדותו של הצבא הרוחני צבאות ה' שהקים הרבי עבור ילדי ישראל ואף נתן הסבר לעיצוב הגרפי של הסמל (סעיפים 89 – 91 לחוות הדעת ונספח 35).

27. כנגד גרסת מבקשות המחיקה עומדת גרסתו של הרב דוד נחשון, בעל הסימן 1. הרב דוד נחשון הפעיל בהוראות הרבי החל משנת 1977 טנקי מבצעים ששימשו כמרכזים קהילתיים ניידיים (סעיף 1 לתצהירו). לטענתו, כבר בשנת 1980 הבין מהרבי שעליו להקים תנועת נוער "צבאות השם" בישראל. הרב נחשון סבור שמטלה זו הוטלה עליו באופן בלעדי אך עמדה זו אינה

רשם הפטנטים, העיצובים, המדגמים וסימני המסחר

נתמכת בראיות כלשהן. הדיווחים שהעביר הרב נחשון לרבי בדבר מספר הילדים הרשומים אינם מעידים על כך שנתבקש להעביר דיווחים כלשהם. יתרה מכך, גם אם נתבקש להעביר דיווחים, הרי שאין משמעות הדבר שרק עליו הוטלה המשימה.

28. על כוונת הרבי ביצירת צבאות השם העיד מטעם בעלי הסימן מר יעקב חזן. מר חזן נמנה על צוות מערכת "אוצר החסידים" של ההוצאה לאור קה"ת ולדבריו הגה בתורתו של הרבי במשך עשרות שנים. מר חזן העיד שבתקופה הראשונה לא מינה הרבי אדם ספציפי שינהל את הארגון "צבאות השם". בישראל לקחו על עצמם שני ארגונים את הפעלת התנועה – רשת בתי ספר חב"ד אוהל יוסף יצחק וניידות חב"ד. בהמשך ביקשה רשת בתי הספר שהפעילות תרוכז בידי ניידות חב"ד בהנהלת הרב נחשון (סעיף 13 לתצהיר).

29. מר חזן סבור, בניגוד למר דמיחובסקי, המומחה מטעם מבקשות המחיקה, שצבאות השם נועד להיות ארגון מסודר בכל מדינה ומדינה ושהילדים יירשמו לארגון זה. להוכחת טענה זו מצרף מר חזן את אחת מדרשות הרבי מתוך הספר "התוועדות" משנת 1983 (נספח 1 לתצהיר חזן). באותה דרשה קורא הרבי לילדים להירשם לצבאות השם ולחסידי לעודד את הילדים להצטרף. איני מוצאת שנספח זה תומך בעמדת בעלי הסימן. אין בו קריאה לגוף כלשהו לקחת אחריות על הרישום. יתרה מכך, ניכר מהטקסט שהרבי רואה ב"צבאות השם" לכל היותר ארגון ולא תנועת נוער. עוד ניכר מהטקסט שהרבי רואה בכל ילדי ישראל, גם שאינם "רשומים" כחיילים בצבאות השם:

"רוב הילדים שנמצאים בכנס זה – בודאי נרשמו לשורות של "צבאות השם". ואפילו אותם יחידים שעדיין לא נרשמו ל"צבאות השם" – בודאי התנהגו הם באופן המתאים ל"צבאות השם", כי בהיותם ילדיו של הקב"ה, הרי הם בודאי "חיילים, בצבאו של הקב"ה, ולכן בודאי ישתדלו גם הם להרשם בתור חברים בארגון של "צבאות השם" – שענין זה יוסיף אצלם יתר חיות במילוי שליחותו של הקב"ה."

30. גם בטקסטים הנוספים שצירף מר חזן לא מצאתי תימוכין לגרסת בעלי הסימן שניהול צבאות השם בישראל נמסר לגוף כלשהו בכלל ולהם בפרט. כך, למשל, בנספח 5 לתצהיר המתעד שיחה של הרבי משנת תשמ"א (הוגש תרגום חלקי בלבד מיידש לעברית) הוא מורה לחסידי לאחד את ילדי ישראל באמצעות לבוש דומה או סמלים דומים. הוא מדגיש שהמאחד את הילדים הוא תורת ישראל ועל כן מציע לכתוב ספר תורה כך שהאותיות בו יהיו אך ורק עבור צבאות ה'. גם בנספח 4 מדבר הרבי על ההשפעה ההדדית בין הילדים ועל התפקיד העיקרי של צבאות השם: **"וכאמור לעיל – הנצחון במלחמת היצר, באופן ד"לא יכרע ולא ישתחוה", הן בנוגע לעצמו והן בנוגע להשפעה על החברים – הרי זה התפקיד הכללי המוטל על "צבאות השם".**

31. מן האמור עולה שהרבי שם דגש על העבודה של כל ילד עם עצמו **בכל עת**, וכן עם יתר הילדים מבלי להתייחס לתפקידו של ארגון כזה או אחר בפעילות זו.

רשם הפטנטים, העיצובים, המדגמים וסימני המסחר

32. עוד טוען מר חזן שרצונו של הרבי היה שלא תהיה כפילות במוסדות. לראיה מביא מר חזן תיעוד משיחה של הרבי בעניין הקמת מוסדות להנצחת אשתו המנוחה (נספח 6 לתצהיר). לא מצאתי כל קשר בין מובאה זו לבין הסוגיה שלפניי. בעוד מוסד הנצחה מטרתו הנצחת אדם שנפטר שהיה מטבע הדברים קרוב לרבי, צבאות השם נועד לבטא רעיון שאינו נחלתו של אדם זה או אחר ואינו מוגבל בזמן. העובדה שהרבי התבטא בעניין זה כך ולא נמצאה התבטאות דומה בעניין צבאות השם, היא הנותנת שעמדתו בעניין צבאות השם הייתה שונה.

33. גם עמדתו של הרבי שיש להיזהר מ"השגת גבול", כמשמעותה בשולחן ערוך, בהקמת בתי חב"ד אינה קשורה לעניין סימן המסחר שבפניי. אין בהזהרות אלה הנחיה שלא לפעול לקידום צבאות השם. יותר מכך, בניגוד לעמדתו של מר חזן, אין באזהרות אף הנחיה שלא לפתוח בתי חב"ד נוספים באותה עיר:

"ובהתאם לכך יש לשלול גם בנוגע לקצה השני – טעותם של הטפשים. החוששים מהקמת בית חב"ד נוסף בקרבת מקום, מפני שלוקחים מהם את הזכות להניח תפילין ליהודי פלוני... או שעי"ז יגרע מכבודם כו', ועד"ז בשאר טעמים כיו"ב.

ועד כדי כך גדלה טפשותם – שלא זו בלבד שאינם מניחים לאחר לפתוח בית חב"ד נוסף, דבר זה הס מלהזכיר... אלא עוד זאת, שמגרשים אותו בכלל מעיר זו, בהיותו בעה"ב – לדעתו – על העיר והסביבה כולה!... תוך כדי רדיפות, וגרימת צער כו', שאין כאן המקום להאריך בזה."

34. דברי הרבי בטקסטים שהביא מר חזן מתיישבים היטב עם עמדת מבקשות המחיקה, לפיה היה זה רצונו של הרבי להרחיב את פעילות חב"ד ואת פעילות צבאות השם ולא להגבילה ולייחדה לגורם מסוים. הדברים עולים בבירור גם מנספח 8 לתצהירו של חזן בו מעודד הרבי להוסיף ולהפיץ את צבאות השם בקצווי תבל – **"ובמקומות שקיימים כבר מוסדות אלו – יוסיפו בהם וירחיבו ביתר שאת וביתר עוז."**

השימוש בסמל בשנות ה-80 וה-90 של המאה ה-XX

35. מתצהירו של מר יאיר בורוכוב, אחד מהמנהלים של מבקשת המחיקה 1, עולה שהסמל, דהיינו הסימן הרשום, שימש את תנועת חב"ד ואת הרבי בכינוסים שונים (נספחים 13 ו-14 לתצהיר בורוכוב) ואף הודפס על גבי חולצות וכיפות של ילדי התנועה (נספח 17 לתצהיר בורוכוב).

36. מר בורוכוב הגיש צילומים של שימושים נוספים בסמל על גבי קירות גני ילדים של חב"ד כפי שתועדו בספר השלוחים (נספח 28 לתצהירו). שימוש בסמל נעשה גם בבית הספר לבנים בכפר חב"ד (נספח 34 לתצהיר) ועל גבי תעודות "חייל" שניתנו לתלמידים בבתי הספר כעולה מכתבה משנת 1987 (נספח 34 לתצהיר).

רשם הפטנטים, העיצובים, המדגמים וסימני המסחר

37. מר בורוכוב הציג את השימוש בסמל בישראל גם בעיתונות הילדים (נספח 59), בכרטיסי הגרלה (נספח 61), דף משימה לילדים (נספח 62), אותם איתר בארכיון הרבי בניו יורק. בנוסף הוצגו שימושים בסמל בפעילות התנועה שיועדה לילדים ולבני נוער ברחבי העולם (נספחים 71 – 88 לתצהיר בורוכוב).
38. מר דמיחובסקי הציג תיעוד של שיחות הרבי לפיהן הקריאה לעסוק בצבאות ה' ולפתוח "סניפים" של צבאות ה' מיועדת לכל שלוחי הרבי בכל מקום בעולם (נספח 34).
39. שימושים נוספים רבים נעשו בידי מר גרליצקי במוסדות חב"ד בתל אביב תחת ניהולו כעולה מהתצהיר שהגיש. לתצהיר צורפו תמונות רבות של ילדים הלוכשים חולצות עם הסמל צבאות השם ועלונים עם הסמל החל משנת 1983 (סעיפי 25-28, 30-42, נספחים 3-19 לתצהיר גרליצקי).
40. מר גליצנשטיין הגיש תצהיר המעיד על שימוש שנעשה בסימן עוד משנת 1987 במסגרת פעילות חינוכית בנושא צבאות ה' בקייטנת קיץ באילת (סעיפי 5, 13-25 נספחים 3-10 לתצהיר גליצנשטיין).
41. גרסתו של הרב נחשון הינה שונה בתכלית. לטענתו, בשנתיים הראשונות לאחר הקמת צבאות ה' הייתה הפעילות מפורזת בין מספר גופים ואולם בשנת 1983 קיבל בלעדיות על הפעלת התנועה בישראל. טענה זו לא נתמכה בראיות חיצוניות. לתצהיר צורף מכתב עליו חתם הרב ישראל הלפרין בשנת 2020 לפיו הרב הלפרין נתבקש על ידי הנהלת רשת בתי הספר של חב"ד אהלי יוסף יצחק להעביר את פעילות צבאות ה' "לממונה על צ"ה מטעם נידות חב"ד". מכתב זה אינו תיעוד בזמן אמת לכך שהוטל על הרב נחשון תפקיד בלעדי בארגון צבאות ה' ואינו יכול לתמוך בטענה שכבר בשנת 1983 הטיל הרבי את המשימה על הרב נחשון באופן אישי.
42. הרב נחשון צירף התכתבות משנת 1992 הנוגעת להפעלת "טנקים" של חב"ד ברוסיה (נספח 10 לתצהיר). במכתבו לרבי שואל הרב נחשון האם לקחת על עצמו את המשימה האמורה וכן את הקמת והפעלת צ"ה והקשור בכך. במענה שהתקבל ממר סלונים הנראה כתשובה לאותה פנייה נשאל הרב נחשון לפרטים המדויקים לעניין הפעלת נידות חב"ד ברוסיה. אין בתשובה כל אזכור של צבאות השם.
43. מטעם בעלי הסימן העידו מספר מצהירים על השימוש בסימן הרשום.
44. הגב' בלה קליינמן העידה שהפעילה סניף של תנועת הנוער צבאות השם בין השנים 1986 ו-2012 ושתנועת הנוער סיפקה לה חוברות, חולצות ופריטים נוספים הנושאים את הסימן הרשום. הפעילות התקיימה בבאר שבע.

רשם הפטנטים, העיצובים, המדגמים וסימני המסחר

45. מר יוסף יצחק וילישנסקי העיד גם הוא על פעילות תנועת הנוער מתוך היכרות עימה במשך 40 השנים האחרונות.

46. מר משה זלמנוב העיד כי תנועת הנוער בניהולו של הרב נחשון מרכזת את פעילות צבאות השם. עוד העיד מר זלמנוב שידוע לו שהרב משה סלונים והרב ולימובסקי מהנהלת רשת אוהלי יוסף יצחק ביקשו מהרב נחשון בשנת 1983 לרכז את הפעילות של צבאות השם ושה רצונו של הרבי. מה זלמנוב אינו מציין בתצהירו מה מקור הידיעה האמורה ומה הקשר בין רבנים אלה לרבי. מצהירים נוספים מטעם בעלי הסימן העידו על היכרותם עם הפעילות של הרב נחשון בעירם, ביניהם מר זושא פויזנר מהעיר לוד.

47. מר לידר ניהל מועדוני צבאות ה' בבתי חב"ד בחולון בין השנים 1979 – 1992. לטענתו, חלק מפעילויות נערכו בשיתוף הרב נחשון ובפעילויות עצמאיות נהג להזמין מהרב נחשון פריט לבוש הנושאים את הסימן (סעיף 2, תצהיר לידר). העד לא צירף אישור או הסכם שיתוף פעולה. מר לידר צירף תמונות של פעילות של תנועת נוער, אך לא עולה מהן קשר בין הפעילות לבין בעלי הסימן. לפיכך התמונות לא תומכות בטענות של הרב לידר.

השימוש בסמל במאה ה-XXI

48. מר בורוכוב הציג בתצהירו צילומים של הסמל המופיע על גבי דגלים וקירות בתי ספר וגנים של תנועת חב"ד ברחבי ישראל וכן בתעודות הצטיינות, מדבקות, חוברות וחומר דפוס נוספים בבתי ספר אלה המצויים בבני ברק, ראשון לציון, קריית מלאכי, כפר חב"ד, רחובות ועוד (נספחים 34 – 58 לתצהיר בורוכוב).

49. בסיכומי מבקשות המחיקה נזכרו 75 שימושים שונים שנעשו בסמל בחומרי לימוד, עיתונות וחומר מודפס אחר, עליהם העידו עדי מבקשות המחיקה. בין אלה ראוי לציין את מוסף הילדים "קינדערלאך" בעיתון המרכזי של חב"ד "כפר חב"ד" שהסמל מופיע על דף השער שלו על כל 264 גיליונותיו. העיתון מופץ משנת 2013 בכמיליון עותקים.

50. עוד העיד מר קפלן מטעם מבקשת המחיקה על שימוש בסמל צבאות ה' עבור קייטנות קיץ בניהולו החל משנת 2005. הקייטנות פעלו לכל הפחות בין השנים 2005 עד 2017 תחת הסימן "גן ישראל". הסימן צבאות ה' מופיע כחלק מהסימן המעוצב "גן ישראל" (סעיף 15 לתצהיר).

51. לטענת בעלי הסימן מדובר בשימושים חורגים וזניחים שאינם שוללים את קיומו של אופי מבחין של הסימן ואינם מצדיקים את מחיקתו.

52. הרב נחשון הציג דוגמאות רבות לשימוש בסימן במסגרת עיתונים לנוער, חולצות ובמסמכים רשמיים. מן הדוגמאות שהוצגו עולה שמשרד החינוך הכיר בצבאות השם כתנועת הנוער והקצה לה תקציבים בהתאם לכך בין השנים 1999 ל- 2004 (נספח 14 לתצהיר). במהלך שנת

רשם הפטנטים, העיצובים, המדגמים וסימני המסחר

2002 נתנו מנהלי בתי ספר אישורים לרב נחשון בדבר קיום פעילות תנועת נוער צבאות השם במסגרת בית הספר אך בנפרד מבית הספר (נספח 28 לתצהיר). לא הובהר מדוע נדרשו אישורים אלה ומה הייתה מטרתם.

53. הרב נחשון העיד כי חלק מהפעולות במסגרת תנועת הנוער נוהלו בידי אחרים, כגון מר אורכמן והרב רוט, שניהם מצהירים מטעם מבקשות המחקר. הן מר אורכמן והן הרב רוט מכחישים בתצהיריהם בתשובה שהשימוש בסימן צבאות השם נעשה ברשות בעלי הסימן. שניהם מעידים על כך שהפעילות נעשתה באופן עצמאי וללא כל קשר לרב נחשון. מר אורכמן אף צירף הסכם משנת 1988 לפיו כל פעילות צבאות ה' בקריות תתבצע על ידיו (נספח 10 בתצהירו בתשובה). ההסכם נערך בין מר אורכמן לבין הרב שלמה פיזם, אביו של שמשון פיזם, שטען כי אביו ניהל את הפעילות האמורה באישורו של הרב נחשון.

54. אציין כי בשנת 2013, מר פויזנר הוסיף את חתימתו לפניית אזהרה לציבור שפירסם הרב נחשון. בפנייה זו הזהירו הרב נחשון ורבנים נוספים מפני פעילות מתחרה של מבקשות הביטול ה"נחזית" כפעילות של צבאות ה' תוך שימוש בסמל צבאות ה' גם על גבי חומרים מודפסים (סעיף 9 לתצהיר פויזנר). בפנייה זו מלינים החתומים על הנזק החינוכי והתקציבי הנגרם לתנועה מן הפעילות המתחרה. הפנייה כוללת את שם התנועה צבאות השם, אך הסמל המופיע במכתב כסמל התנועה אינו הסימן שלפניי. הסימן הנדון מופיע בתחתית המכתב ואינו נראה כסמל התנועה, עובדה שמחזקת את המסקנה שאין קשר ביניהם (נספח א'), תצהיר פויזנר).

55. בעלי הסימן הגישו את תצהירו של מר קנינג, מנהל פעילות מוסדות חב"ד בישוב אלקנה, המשמש כנציג תנועת נוער צבאות השם ביישובי מערב השומרון משנת 2003. מר קנינג מכיר את הרב נחשון מזה הרבה שנים ומקשר את הסמל הנושא לתנועת הנוער צבאות השם של הרב נחשון בלבד (סעיפי 3-7 לתצהירו). מר קנינג מעיד על כך שהרב רוט שיתף פעולה עם תנועת הנוער של הרב נחשון במסגרת מרכז חינוכי חסידותי שבניהולו (סעיף 11 לתצהיר קנינג). מר קנינג לא צירף ראיות חיצוניות התומכות בעמדתו. יתרה מכך, הרב רוט הכחיש את הנטען ביחס אליו בתצהיר תשובה שהגיש (סעיף 11 בתצהיר תשובה רוט). מר קנינג התייחס בתצהירו להקלטות של הרב גלובסקי, דיין בבית הדין הרבני ועד מטעם מבקשות הביטול. על פי פרסום של אותם שיחות התבטא הרב גלובסקי בשאלה האם יש לקבל אישור מגורם כלשהו לשם שימוש בסימן חב"ד. לא מצאתי כל רלוונטיות בין עמדת הרב גלובסקי ברישום הסימן חב"ד לבין ההליך שלפניי.

56. מר שלמה מרגליות, המשמש כמנהל של חברת ניידות חב"ד בע"מ שהוקמה בידי הרב נחשון, הצהיר כי תנועת צעירי אגודת חב"ד, אותה ניהל הרב רוט, פעלה תחת התנועה צבאות השם של הרב נחשון (סעיף 11.2 לתצהיר מרגליות). גם מר מרגליות לא צירף ראיה חיצונית התומכת בטענתו. במסגרת הראיות בתשובה הרב רוט הכחיש טענות אלה והעיד שלא היה

רשם הפטנטים, העיצובים, המדגמים וסימני המסחר

קשר בין הפעילות שהוביל במסגרת צעירי אגודת חב"ד לבין תנועת הנוער צבאות השם אותה הוביל הרב נחשון (סעיף 9, תצהיר תשובה רוט). מר מרגליות צירף לתצהירו תמונות של טנקי מבצעים מתקופות שונות הנושאים את הסמל צבאות ה'. עיון מקרוב בתמונות לא מקשרות את הסמל צבאות השם לתנועת נוער של הרב נחשון. עוד צירף מר מרגליות צילומי מסך של חנות מקוונת בשם "חב"ד שופ" המוכרת פריטים הנושאים את הסימן (נספח 2). בצילומים שצירף העד לא צוין קשר בין המוצרים לבין מי מבעלי הסימן.

57. מר פלדמן העיד מטעם בעלי הסימן. מר פלדמן מנהל יחד עם אשתו, הגב' מרים פלדמן, הוצאה לאור והפקת חומרים דידיקטיים וערכות למידה לגיל הרך וגני ילדים בשם "במיוחד לגן". מר פלדמן טוען כי עשה שימוש בסמל תחת הסכמתו של הרב נחשון (סעיף 7 לתצהירו). מר פלדמן לא צירף ראיה חיצונית לתמיכה בטענותיו. כמו כן, לא הובאה ראיה המקשרת את השימוש בסימן של מר פלדמן לתנועת נוער של הרב נחשון.

58. במסגרת ראיות מבקשות המחיקה בתשובה צירף הרב בורוכוב לתצהירו תמליל שיחה בינו לבין הגב' מרים פלדמן. השיחה נערכה בעת ביקורו בחנות אותה מנהלת גב' פלדמן יחד עם בן זוגה. הגב' פלדמן הראתה לרב בורוכוב מוצרים הנושאים את הסימן והסבירה את הרעיון מאחורי "צבאות ה'" והסימן (נספח 126 לתצהיר בורוכוב בתשובה):

"הרעיון של החוברת זה להסביר מה זה צבאות השם. צבאות השם זה בעצם כל ילד שרוצה לעשות מעשים טובים, הוא מתקרב לצבאות השם. זה לא אם זה, זה, זה, הוא גם בארגון. הוא בצבאות השם. זה כל הרעיון של צבאות השם."

...

"הסמל? בוודאי לא של אף אחד. כל ילד, הרבי אמר שכל ילד הוא צבאות השם."

הרשאות שנתנו בעלי הסימן לגופים שלישיים לשימוש בסימן

59. בעלי הסימן טוענים שחלק גדול מן השימוש בסימן בידי צדדים שלישיים נעשה ברשותם ובאישורם.

60. על כך משיבות מבקשות המחיקה בשניים אלה: ראשית, הראיות מצביעות על כך שלא נתבקשו ולא ניתנו אישורים לשימוש בסימן; שנית, שום רשות שכזו לא נרשמה בפנקס סימני המסחר לפי סעיף 50 לפקודה לאחר רישום הסימן ואילו לפני רישומו ספק אם ניתן היה להקנות בו רשות שימוש (רע"א 8113-13 יענקלה סחר נ' יואב אסולין (פורסם בנבו, 8.1.2014).

61. עיון בפסק הדין האמור בעניין אסולין מעלה שבית המשפט אמנם מביע בו ספק אם ניתן להקנות רשות שימוש בסימן שאינו רשום, אך אינו מכריע בשאלה זו. מכל מקום, בעלי הסימן

רשם הפטנטים, העיצובים, המדגמים וסימני המסחר

לא צירפו ראייה חיצונית לרשות שנתנה לצדדים שלישיים להשתמש בסימן הן לפני רישומו בפנקס והן לאחר מכן. כך לא צירפו בעלי הסימן בקשות לשימוש בסימן ואישורים שנתנו לאותם גורמים. הראיות מצביעות על כך שצדדים שלישיים שעשו שימוש בסימן סברו שהם אינם צריכים לבקש אישור לשם כך.

62. בעלי הסימן גם לא פעלו לאכוף את זכויותיהם הנטענות בסימן. הם אמנם שלחו מכתב התראה בשנת 2013 למר ביסטרצקי (תצהיר נחשון, סעיף 66-67 ואולם מר ביסטרצקי לא השיב למכתב ההתראה משום שסבר שאין לבעלי הסימן זכויות בסימן. ביסטרצקי הוסיף שהשתמש בסימן כבר משנת 2010 במסגרת ההוצאה לאור "לדורות" שניהל ולכן לא סבר שיש לבעלי הסימן זכות ייחודית להשתמש בו (תצהיר תשובה של ביסטרצקי, סעיף 7). גם מיתר הראיות שהגישו מבקשות המחיקה עולה שהגורמים שהשתמשו בסימן לא ביקשו רשות מבעלי הסימן (תצהיר תשובה לרר, סעיף 3; תצהיר תשובה ליברמן, סעיף 5; תצהיר תשובה גורליק, סעיף 10; תצהיר תשובה סגל, סעיף 7).

המחלוקת בין הצדדים והליך רישום סימן המסחר

63. בשנת 1989 נתן בית הדין הרבני חב"ד חוות דעת לפיה "מרכז צעירי אגודת חב"ד באה"ק הינו המייצג הבלעדי של כל הפעילות האמורה (הכוללת את פעילות צבאות ה') ושל כל בדי חב"ד באה"ק". בהמשך נתן בית הדין הבהרה לאותה חוות דעת לפיה אין באמור בה כדי לפגוע במעמדו העצמאי של ניידות חב"ד באה"ק תחת הנהגתו של הרב דוד נחשון בפסק (נספחים 106 ו-107 לתצהיר בורוכוב).

64. לטענת מבקשות המחיקה, ניסיונו של הרב דוד נחשון לקבל בלעדיות על פעילות צבאות ה' כשלה כעולה מהפסק. טענה זו נתמכת בעדותו של הרב יצחק יהודה ירוסלבסקי, שהיה אחד הדיינים שנתנו את הפסק. הרב ירוסלבסקי העיד שהרבי אישר את הפסק באמצעות מזכירו ועוד העיד שלמיטב ידיעתו מעולם לא הוטל על גוף כלשהו לרשום סימן מסחר של סמל צבאות ה' (סעיפים 9 ו-5 לתצהיר, בהתאמה).

65. הרב נחשון מעיד בתצהירו כי חוות הדעת וההבהרה ניתנו בסכסוך אחר בין צעירי אגודת חב"ד לבין תנועת הנוער צבאות השם. סכסוך זה נגע לקבלת תקציבים ממשלתיים ייחודיים המיועדים למוסדות חב"ד. עוד נטען שהרבנים החתומים על המסמכים הוחתמו עליהם ב"עורמה" (סעיפים 71 – 69 לתצהיר הרב נחשון).

66. גם אם הסכסוך נבע מהרצון לקבל תקציבים ממשלתיים, כטענת בעלי הסימן, אין בכך כדי להוריד ממשקלו של הפסק. יש בו כדי להעיד שהעמדה המחייבת את מוסדות חב"ד הייתה שאין להקנות לרב נחשון בלעדיות בהובלת הפעילות של צבאות ה'. לא שוכנעתי שהפסק

רשם הפטנטים, העיצובים, המדגמים וסימני המסחר

התקבל ב"עורמה" או שהדיינים לא התכוונו לאמור בו. זאת ועוד, לא הוגש פסק מאוחר יותר המבטל את ההכרעה שניתנה או משנה אותה, למרות שחלפו עשרות שנים מאז.

67. בעניין הפסק הגישה בעלת הסימן את חוות דעתו של הרב שרמן, בן דודו של הרב נחשון. לא ברור מה השאלה בה נתבקש הרב שרמן לחוות את דעתו, אף שציין בפתיח לחוות הדעת שזו תפורט בהמשך. נראה שמטרת חוות הדעת היא להפחית ממשקל הפסק שנתן בית הדין של חב"ד בעניין הפעילות של צבאות ה'.

68. החלק הראשון של חוות הדעת מוקדש לשאלה מכוח מה נאכפות זכויות קניין רוחני ובפרט התחרות הבלתי הוגנת. מסקנת הרב שרמן היא שגם ההלכה מתנגדת לתחרות בלתי הוגנת בין הסוחרים. במלים אחרות, בחלק זה של חוות הדעת מעיד הרב שרמן על הדין העברי. מכיוון שאין בדעתי להחיל את הדין העברי על ההליך שבפניי, אף לא כדין זר, איני מוצאת שחלק זה בחוות הדעת רלוונטי לסכסוך שלפניי. איני יושבת כערכאת הערעור על בית הדין של חב"ד ואין בדעתי להכריע בשאלה האם פסיקתו הייתה נכונה או לא. בהליך זה כבכל הליך לפניי אני מחילה את הדין בישראל על העובדות שהוכחו בראיות הצדדים.

69. בחלק השני של חוות הדעת מעיד מר שרמן על דברים שנודעו לו ממקור לא ידוע אודות דיינים בבית הדין של חב"ד. איני סבורה שהדברים שנאמרו בחלק זה של חוות הדעת מהווים עדות סברה בשאלה שניתן להגיש עליה חוות דעת מומחה. הרב שרמן חווה דעתו על התנהגותם של הרבנים וקורא לבטל את הסמכות שניתנה לוועד בו הם חברים. הדין בעניין סוגי העניינים בהם יכולה ערכאה לקבל חוות דעת מומחה ברור והדברים צוינו בהחלטתי בעניין בבקשה לביטול פטנט 182360 (בקשה למחיקת חוות דעת מומחה) די-לוק בע"מ נ' סייף קאר מערכות למניעת גניבה בע"מ (פורסמה בנבו, 1 באוגוסט 2018):

"אם לא די בדברים אלה ניתן להוסיף את שציין א. הרנון בספרו לעיל, חלק שני, בעמ' 295, בעניין הנושאים והתחומים בהם רשאית ערכאה לקבל עדות מומחה, בהתייחסו לסעיף 20 לפקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א - א - 1971:

"התחומים הם איפוא רחבים ביותר, אך ניתן לומר שקיימת מגבלה כללית אחת: הנושא אשר עליו מעיד המומחה צריך להיות כזה, שהכשירות לחוות דעה עליו נרכשת רק על ידי התמחות מיוחדת, בלימודים או בניסיון מעשי. כלומר, מדובר בעניינים שאין בית המשפט מסוגל להכריע בהם, בהתבסס על הידיעות הכלליות שיש לו, כמו לכל אדם משכיל אחר. ... במשפט על קיום מגע עם סוכן זר, למשל, אין להרשות לראש שירות הבטחון הכללי לנתח בעדותו עדויות אחרות שניתנו, ולציין את המסקנות שיש להסיק מהן על-פי ההגיון, או לעמוד

רשם הפטנטים, העיצובים, המדגמים וסימני המסחר

על המשמעות הפסיכולוגית של מעשי הנאשם, על יסוד נסיונו של העד בהתנהגותם של מרגלים. זהו תחומו הבלעדי של בית המשפט.

70. מן האמור עולה בבירור שאין לייחס לחוות דעת זו כל משקל.

71. בעלי הסימן הגישו את הבקשה לרישום הסימן ביום 1 במאי 2012. במהלך הבחינה של הסימן נשאלו בעלי הסימן אודות הקשר בינם לבין תנועת הנוער "צבאות השם". בתשובה לכך הודיעו בעלי הסימן שלמיטב ידיעתם עמותת תנועת הנוער צבאות השם הינה עמותה שהתפרקה בשנת 2009 ואולם נתנה כבר בשנת 2006 אישור להקים חברה נפרדת שתעסוק בהוצאה לאור אשר תהיה רשאית להשתמש בסימן המסחר. בתשובתם לבוחנת סימני המסחר הציגו בעלי הסימן פרוטוקול של האסיפה הכללית של עמותה בשם "תנועת הנוער צבאות השם שע"י נידות חב"ד – אה"ק (ע"ר 580140226) מיום 9 בינואר 2006. על פי האמור בפרוטוקול, עליו חתום גם הרב דוד נחשון, העמותה הרשתה לחברה, ששמה לא מצוין בפרוטוקול, להשתמש ב"לוגו העמותה".

72. מר בורוכוב מצביע על כך שהרב אבלסקי שחתום גם על הפרוטוקול כחבר וועד ההנהלה של העמותה כלל לא היה חבר הוועד באותה עת (ינואר 2006), אלא מונה ככזה רק בנובמבר 2006, עובדה המחשידה את הפרוטוקול, שהוגש לבוחנת סימני המסחר, כ"לא מקורי".

73. לטענת מבקשות המחיקה "לוגו העמותה" אינו שייך לעמותה אלא מהווה סמל של צבאות ה' ואין לעמותה כל בעלות עליו. יתרה מכך, האישור שצורף אינו העברת בעלות של הסימן לאותה חברה, אלא לכל היותר רשיון לשימוש בסימן, ולפיכך היא לא הייתה זכאית לרשום את הסימן (ע"א 8778-04 מחלבות יוטבתה נ' תנובה (פורסם בנבו, 20.4.2007)). מכל מקום, העברת נכסי העמותה לצד שלישי שהוא חברה קשורה, דורש אישור של רשם העמותות, שלא ניתן. זאת ועוד, סמל הארגון כפי שנרשם בתקנון העמותה אינו הסימן הרשום אלא "ילד וילדה האוחזים בדגלים סביב חומה ובתוכה האותיות "צ"ה" ומשמעותן: צבאות ה'". (נספח 101 לתצהיר בורוכוב).

74. הצדק עם מבקשות המחיקה שחוליות השרשרת שמקנה לכאורה בעלות לבעלי הסימן אינן סגורות. ראשית, לא הוכחה בעלות העמותה בסימן. אך גם אם נניח שהייתה לעמותה בעלות בסימן היא לא העבירה אותה לבעלת הסימן 3. לכל היותר העניקה העמותה באותו פרוטוקול רשות שימוש לבעלת הסימן 3. כפי שנקבע בעניין יוטבתה ישנם מצבים שבהם הגשת בקשה לרישום בהסתמך על רשות שימוש מהווה חוסר תום לב. הנסיבות בענייננו שונות מאלה שבעניין יוטבתה, שם הייתה קיימת יריבות בין בעלת הסימן, תנובה, לבעלת הרישיון יוטבתה. בענייננו, העמותה ובעלת הסימן 3 מצויות שתיהן בבעלות ובשליטה של אותו אדם, הרב דוד נחשון, כך שלפחות לכאורה, יכולה הייתה העמותה להעניק לבעלי הסימן את הרשות לרשום את הסימן. עם זאת, רשות שכזו אינה עולה מפרוטוקול האסיפה.

רשם הפטנטים, העיצובים, המדגמים וסימני המסחר

75. אוסיף שהפרוטוקול אינו מעניק רשות שימוש בסימן לרב דוד נחשון או לבנו. על כן בקשתם לרשום את הסימן על שמם אינה מעוגנת במסמכים שהגישו לרשם סימני המסחר.
76. מבקשות המחיקה טענו שישנו חשש שפרוטוקול האסיפה לא נחתם בזמן אמת, אלא בשלב מאוחר יותר. לא מצאתי לכך מענה בראיות בעלי הסימן. אי ההתאמה עליו הצביעו מבקשות המחיקה תומך במסקנה לה טוענות מבקשות המחיקה שהפרוטוקול נחתם במועד מאוחר מהמועד המופיע בו.
77. במועד הגשת הבקשה לרישום הסימן, במהלך שנת 2012, העמותה כבר פורקה. כעולה מן הראיות שלפניי, בשנת 2006 נערכה ביקורת עומק על פעילות העמותה. אחד מן הליקויים שהעלה עורך דו"ח הביקורת, רו"ח גבריאל איזק, הוא שלוגו העמותה אינו כולל את שמה המלא (סעיף 4.3.1.3 לנספח 102 לתצהיר בורוכוב).
78. בשנת 2009 ניתן צו לפירוק העמותה ומונה לה מפרק בהחלטת בית משפט.
79. במאמר מוסגר אציין שהיחסים בין בעלת הסימן 3 לבין עמותה אחרת (עמותת נידות חב"ד להפצת יהדות) נדון בהחלטה של בית המשפט שלפירוק (פר"ק 123-08 יעקב גרינברג ואח' נ' ניידות חב"ד להפצת יהדות – אה"ק) (פורסמה בנבו, 10.10.2010) בה קבע בית המשפט שנכסים של העמותה הועברו לחברה שלא כדין. אי הסדרים בעמותה נדונו גם בהחלטות נוספות בעניינה, אך אין מקום לפרטם כאן משעמותה זו אינה בעלת דין בהליך שלפניי.
80. נזכיר שהבקשה לרישום סימן המסחר הוגשה בשנת 2012, שלוש שנים לאחר שניתן צו לפירוק העמותה. יש להניח שעובדה זו הייתה ידועה היטב לבעלי הסימן בעת הגשת הבקשה, משהרב דוד נחשון היה פעיל בה.
81. איני סבורה שהעמותה הייתה הבעלים של הסימן שלפניי. הראיות שבידי בעלי הסימן אינן תומכות במסקנה זו. אופן יצירת הסימן, השימוש הנרחב בו בידי מספר רב של גורמים המזוהים עם חב"ד והעדר ראיה פוזיטיבית להעברת הסימן לשימוש בלעדי של העמותה, מצביעים כולם על כך שלעמותה לא הייתה בעלות בסימן ערב פירוקה.
82. אך גם אם הייתי מקבלת את הטענה שהעמותה הייתה הבעלים של סימן המסחר ערב פירוקה, הרי שהבעלות בסימן עברה לגורם אחר על פי הוראות סעיף 58 לחוק העמותות, תש"ס – 1980 הקובע כך:

“(א) פורקה עמותה ולאחר שנפרעו חובותיה במלואם נשארו נכסים, ינהגו בהם לפי הוראות התקנון, ובלבד שאם העמותה פורקה לפי צו בית המשפט, שוכנע בית המשפט שאין בהוראות האמורות כדי להביא לכך שנכסי העמותה יחולקו לאחר פירוקה, במישרין או בעקיפין, לחברי העמותה או למייסדיה, או שיועברו נכסים, לאחר הפירוק,

רשם הפטנטים, העיצובים, המדגמים וסימני המסחר

במישרין או בעקיפין, למטרות שאינן קרובות למטרות העמותה ערב מועד הפירוק; פורקה העמותה מרצון – אם שוכנע כאמור הרשם; באין הוראות כאלה או באין אפשרות מעשית לנהוג לפיהן, יוקדשו אותם נכסים לפי הוראות בית המשפט למטרה שקבע בית המשפט כקרובה למטרות העמותה.

(ב) הוראות סעיף זה לא יחולו לגבי נכס, שנקבע במועד העברתו לעמותה, בהסכם או בתקנון העמותה, כי הוא יועבר לאחר הפירוק לאדם שהעבירו לעמותה (בסעיף קטן זה – המעביר) או לאדם אחר שקבע המעביר."

83. בענייננו העמותה פורקה בצו בית המשפט. לא הוצגה כל החלטה בדבר העברת הסימן או מכירתו לגורם כזה או אחר. עובדה זו מובילה לשתי מסקנות אפשריות: האחת, שלא הייתה לעמותה בעלות בסימן מסחר כלשהו ועל כן לא ניתן צו בעניין זה; השנייה, גם אם הייתה בעלות בסימן, היא לא עברה לבעלי הסימן.

84. לאור מסקנה זו איני נדרשת לדון בטענת מבקשות המחיקה שסמל העמותה שונה מסימן המסחר שרשמו בעלי הסימן. אומר בקצרה שגם טענה זו תומכת במסקנה שהסימן אינו בבעלות העמותה.

85. בשנת 2013 פרסם הרב דוד נחשון בשם תנועת הנוער צבאות השם בארה"ק ו"כממונה על צבאות השם באה"ק" קריאה להפסיק את פעילות צבאות השם המתנהלת שלא במסגרת ארגונו בטענה שזו מסבה נזק חינוכי לילדים ונזק תקציבי לארגונו (נספח 91 לתצהיר בורוכוב).

86. בעלי הסימן טוענים ששימושים רבים שנעשו בידי מבקשות המחיקה הינם למעשה שימושים מפרים. הרב נחשון העיד כי בשל השימושים המפרים פנה בשנת 2013 לוועד רבני חב"ד בבקשה לקבל צו מניעה כנגד מבקשת המחיקה 3 ואולם לא נענה כלל. לאחר מכן פנה בשאלה האם מותר לו בנסיבות אלה לפנות לערכאות המדינה ונענה שאכן מותר לו (נספחים 45 ו-46 לתצהיר הרב נחשון). בשנת 2016 בעלת הסימן 3 אכן הגישה המרצת פתיחה כנגד עמותת הפנסאים. הסעד שנתבקש הינו צו המונע מהעמותה להשתמש בסימן הרשום. בית המשפט נתן נגד העמותה פסק דין בהעדר הגנה ואולם בדיעבד התברר שההמרצה הוגשה כנגד העמותה הלא-נכונה (ה"פ 16-02-13593, נספחים 49-48 לתצהיר הרב נחשון).

87. בהמשך, בשנת 2016, שלחו בעלי הסימן מכתב התראה לארגון נוער חב"ד, מבקשת המחיקה 3 (נספח 52). במכתב ההתראה דרשה בעלת הסימן 3 ממבקשת המחיקה 3 להפסיק את השימוש בסימן המסחר, להסיר משמה את הצירוף "צבאות השם" כן להפסיק כל שימוש בפרסומיה ביחס לפעילויותיה בצירוף "צבאות השם" ובסימן המסחר הרשום.

רשם הפטנטים, העיצובים, המדגמים וסימני המסחר

88. בעלת הסימן טוענת כי מבקשות המחיקה החלו להשתמש בסימן לאחר שנרשם, עובדה המעידה על חוסר תום לבן. עיון בחומר הראיות מטעם מבקשות המחיקה מעיד על שימושים נרחבים בסימן במשך עשרות שנים, זמן רב לפני רישום הסימן.

89. מר סגל העיד מטעם מבקשת המחיקה. מר סגל מנהל את הוצאת הספרים קה"ת שמושבה בכפר חב"ד. עמותת מרכז החינוך, מבקשת המחיקה 2 בהליך זה, היא הבעלים של הוצאת הספרים קה"ת. מר סגל העיד על שימוש בסימן על גבי ספרים ודברי דפוס נוספים שקה"ת הוציאה לאור בין השנים 1988 ו-2016. רבות מבין הדוגמאות שצירף מעידות על שימוש שנעשה בסימן שנים רבות לפני רישומו (סעיף 22 ונספח ה' לתצהיר סגל).

90. משהוגשו דוגמאות לשימוש בסימן תקופה ארוכה לפני רישומו על ידי בעלי הסימן, אני דוחה את טענת בעלי הסימן שמבקשות המחיקה פעלו בחוסר תום לב.

91. משהונחה התשתית הראייתית בידי שני הצדדים יש להכריע בשאלה מי הבעלים של סימן המסחר.

92. אין מחלוקת שהסימן נוצר לבקשת הרבי ובהזמנתו והוא זה שיצק לתוכו את תוכנו, משמעותו ויעודו. מן הראיות עולה שבעלי הסימן כמו חסידי חב"ד רבים בעולם שחפצו בכך עשו שימוש בסימן מאז יצירתו. עם זאת בעלי הסימן סברו שנכון לרשום את הסימן על שמם. השאלה היא כיצד היו לבעלי הסימן:

"בעית הבעלות במוניטין נחלקת לשתי בעיות-משנה: ראשית, יש לברר את זהות הבעלים ה"מקורי" במוניטין, עם היווצרו; שנית, יש לבדוק האם המוניטין נותר בידי הבעלים, או הועבר לידים אחרות".
[ע"א 5207/08 World ORT נ' אורט ישראל (פורסם בנבו, 1.2.2011)]

93. הרב נחשון טוען כי קיבל את בקשת הרבי לנהל את ארגון צבאות השם (סעיף 24 לתצהיר נחשון). עוד טוען הרב נחשון כי הרבי הועיד את רב נחשון להקים תנועת נוער "צבאות השם" בעקבות פעילותיו במסגרת נידות חב"ד (סעיף 15 לסיכומים בתשובה של בעלי הסימן). ואולם מהראיות שהגיש עולה שנתבקש להפעיל נידות חב"ד ברוסיה. זאת ועוד, הראיות לא מעידות כי הועברה אליו זכות שימוש בלעדיו בסימן "צבאות השם". אין גם כל ראייה לכך שזכות זו עברה לרב דוד נחשון בעצמו ולבנו.

94. למרות זאת, בעלי הסימן רשמו את הסמל "צבאות השם" 32 שנה לאחר מכן.

95. לאחר שהכרעתי שבעלי הסימן אינם הבעלים "המקוריים" של הסימן, היה עליהם להוכיח שהמוניטין בסימן עבר אליהם. אני סבורה שמבקשות המחיקה הוכיחו בראיותיהם שבשל השימוש הנרחב בסימן בידי שלל גורמים בחסידות, אין הציבור מקשר בין הסימן לבין בעלי

רשם הפטנטים, העיצובים, המדגמים וסימני המסחר

הסימן. זאת ועוד, המשתמשים בסימן וחלקים נרחבים בציבור תופסים את הסימן כשייך לכלל חסידי חב"ד בהתאם למצוות הרבי.

96. מבקשות הביטול צירפו רשימה של דוגמאות לשימוש בסימן "צבאות ה'" על ידי קהילת חב"ד (נספח א' לסיכומי מבקשת הביטול). לחלק מהשימושים כבר התייחסתי בהרחבה. אפרט להלן ראיות נוספות שהגישו מבקשות המחיקה שיש בהן כדי לשכנע שבעלי הסימן אינם למעשה הבעלים של המוניטין שנצבר בסימן.

97. מר פלס, המנהל עם אשתו בית עסק המכונה "נקודה יהודית" (פינטעלע) בכפר סבא, מפיק ומוציא מגוון מוצרי פנאי ותכנים מודפסים לילדים וילדות חיילים בצבאות ה' מאז 2013 (סעיף 4 לתצהירו). מר פלס עיצב איורים של דמויות חייל וחיילת בצבאות ה' הנושאים את הסמל:

98. האיורים מתנוססים על כל מוצרים שמר פלס מצייר ומשווק בחמש השנים האחרונות (סעיפים 5 – 7). מר פלס העיד שהשימוש בסימן "צבאות ה'" אינו ייחודי לבית העסק שלו ושגם חסידים נוספים מחב"ד משתמשים בסימן (תצהיר פלס, סעיף 17). מר פלס הכחיש את קיומו של שיתוף פעולה עם הרב נחשון ועם תנועת הנוער של הרב נחשון וכל טענה בדבר רשות שקיבל כדי להשתמש בסימן (תצהיר פלס, סעיף 18).

99. מר קסטל, שליח הרבי ברחובות מאז שנת 1978, טוען כי הוא עושה שימוש בסימן "צבאות ה'" מאז שהוא הקים את בית חב"ד הראשון בעיר רחובות (תצהיר קסטל, סעיפים 3 עד 5). מר קסטל צירף תמונות המצביעות על פעילות ילדים בצבאות ה' משנת 1982 (נספח 1 לתצהירו). עוד צירף מר קסטל דוגמאות של עיתונים, הזמנות למסיבות, חולצות ודברי דפוס נוספים הנושאים את הסימן "צבאות ה'" מהשנים 1982, 1987 ו-1988 (נספחים 2 עד 10 לתצהיר

רשם הפטנטים, העיצובים, המדגמים וסימני המסחר

קסטל). מר קסטל הכחיש כל טענה בנוגע לשיתוף פעולה עם הרב נחשון ותנועת הנוער של הרב נחשון. כן הכחיש מר קסטל הכחיש כל טענה לבקשת רשות שימוש בסימן "צבאות ה" מאת תנועת הנוער של הרב נחשון (תצהיר קסטל, סעיף 21 – 20). מר קסטל העיד כי הסימן "צבאות ה" משמש באופן חופשי את קהילת חב"ד (סעיף 21 לתצהירו).

100. מנגד טוענים בעלי הסימן שהסמל "צבאות השם" הפך למזוהה באופן בלעדי עם התנועה של רב נחשון (סעיפים 26 – 27 לסיכומי בעלי הסימן). במלים אחרות, טענת בעלי הסימן היא שהסימן רכש אופי מבחין כמזהה מקור והמקור שהציבור מזהה עם הסימן הינו בעלי הסימן.

101. סעיף 8 לפקודה דורש אופי מבחין כתנאי לכשירותו של סימן מסחר לרישום. אופי מבחין יכול להיות אינהרנטי או שזה יכול להירכש כתוצאה משימוש בהתאם לסעיף 8(ב) לפקודה:

102.

"8 (א) אין סימן כשר לרישום כסימן מסחר אלא אם יש בו כדי להבחין בין הטובין של בעל הסימן לבין הטובין של אחרים (להלן - בעל אופי מבחין).

(ב) הרשם או בית המשפט הבאים לקבוע אם סימן מסחר המשמש למעשה הוא בעל אופי מבחין, רשאים לשקול עד כמה הפך השימוש למעשה את הסימן לבעל אופי מבחין בטובין שלגביהם נתבקש או נעשה הרישום."

103. כפי שנקבע בעניין התנגדות לסימן מסחר **Reckitt Benckiser N.V.** 162405 נ' **The Procter & Gamble Company**, פס' 51 (פורסם בנבו, 1.9.2009) שאלת האופי המבחין של הסימן היא שאלה עובדתית:

"השאלה האם רכש הסימן אופי מבחין היא שאלה שבעובדה. ככל שמידת תיאוריות המונח גדולה יותר, כך גדל משקל הראיות הנדרשות לשם ביסוס המובחנות, ולהפך:

"The extent to which the secondary distinctive meaning must display the primary descriptive meaning to justify registration as a trade mark is a question of degree which will depend upon the degree of descriptiveness of the sign. The more descriptive the sign, the greater the extend to which primary descriptive meaning must be displaced".

רשם הפטנטים, העיצובים, המדגמים וסימני המסחר

(Kerly's Law of Trade Marks and Trade Names 195 (14th ed, 2005))'.

104. אין בסיס לטענת בעלי הסימן שהסימן "צבאות ה'" רכש אופי מבחין המזהה אותו עם תנועת הנוער "צבאות ה'" של הרב נחשון. במאמר מוסגר אציין שאני דוחה את הטענה שהפעילות של בעלי הסימן הינה תנועת נוער. יתרה מכך, הסימן לא נרשם כלל לפעילות חינוך.

105. בראיות הרבות שהביאו הצדדים לשימוש בסימן במסגרת פעילות לילדים ונוער אין כל הבחנה בין פעילות שבעלי הסימן עומדים מאחוריה לבין פעילות שצדדים שלישיים יזמו. גם חלק משמעותי מהראיות של בעלי הסימן אינן מצביעות באופן חד משמעי על קשר עם בעלי הסימן.

106. הרב נחשון מסתמך על שימושים פרטיים שנעשו בסימן כגון ציור של הסמל "צבאות ה'" על קיר חדרו של ילדים כתמיכה לשייכות לתנועת הנוער שהוא מוביל (סעיפים 40 – 42 לסיכומי בעלי הסימן). ואולם בהעדר הבחנה בין שימוש מטעם בעלי הסימן לבין שימוש שאינו מטעםם ובאישורם לא ניתן לקבל את הטענה ששיתופי הפעולה בין בעלי הסימן לארגונים שונים בחב"ד מעידים על אופי מבחין שרכש הסימן או על הזיהוי הישיר עם פעילות הנוער של רב נחשון.

107. מר דיקשטיין, המשמש כרכז סניפי הבנים בתנועת "צבאות ה'", העיד שכלל פעילות הנוער בבאר שבע הנושאת את הסמל "צבאות ה'" הייתה של הרב נחשון (תצהיר דיקשטיין, סעיף 3). לא צורפה לתצהיר כל ראיה חיצונית התומכת בטענתו. מבקשות המחיקה סתרו טענה זו באמצעות תצהירו של מר גורליק, שליח חב"ד בבאר שבע, המשמש כמנהל בית חב"ד בעיר זו. מר גורליק העיד שמאז שנת 1993 הוא מבצע פעילויות רבות בעיר, בין היתר פעילויות בצבאות ה' בקרב ילדים ונערים, שאינן קשורות לרב נחשון (סעיפים 9 עד 14 לתצהירו). לתצהיר צורפו תמונות משנת 2000 של ילדים הלובשים חולצות עם הסימן "צבאות ה'" (נספחים 1 עד 3 לתצהיר גורליק, סעיף 15).

108. מר זלמנוב, מזכיר לשעבר במוסדות אוהלי יוסף, העיד שהסימן המעוצב "צבאות השם" של תנועת הנוער קשור ומזוהה באופן בלעדי עם התנועה של הרב נחשון (סעיף 7 לתצהיר זלמנוב). מר וילישנסקי, ראש ישיבה בצפת, טען כי הסמל מוכר ומזוהה עם התנועה של הרב נחשון (סעיף 7 לתצהיר וילישנסקי). לא הובאו ראיות התומכות בטענות אלה.

רשם הפטנטים, העיצובים, המדגמים וסימני המסחר

109. מר שעאר, אחד התורמים עבור הפעילות של הרב נחשון, העיד על עצמו כי הוא חבר הנהלה "בתנועת הנוער צבאות השם". לא ברור מן התצהיר מה תפקידו המדויק ומה המבנה הניהולי של התנועה. מר שעאר העיד שאינו מכיר ארגון או גוף אחרים שמשתמשים בסימן חוץ מהתנועה של רב נחשון, טענה המנוגדת לראיות הרבות שהביאו מבקשות המחיקה. מר שעאר העיד כי הרב נחשון הראה לו את ברכותיו של הרבי לפעילותו ואולם אלה לא נמצאו בין ראיות בעלי הסימן. מר שאער צירף לתצהירו תמונות של ספר שיצא לאור בזכות תרומותיו (נספח 1 לתצהיר שאער). עיון בדפים שצורפו מעלה שאין בספר כדי לקשר את הסימן לתנועה של הרב נחשון. זאת ועוד, לא מופיע אזכור כלשהו של תנועת הנוער או של הרב נחשון בעמוד ההקדשה שבספר (נספח 2 לתצהיר שאער).

110. בעלי הסימן טוענים שהוכחת הטענה להעדר אופי מבחין של סימן מסחר או אובדן אופי מבחין בשל שימוש בציבור מחייבת צירוף של סקר צרכנים (סעיף 38 לסיכומי בעלי הסימן). לטענתם, לאחר שלא הביאו מבקשות המחיקה סקר שיתמוך בעמדתם, חזקה שהסקר היה פועל לרעתן. איני מקבלת טענה זו. מבקשות המחיקה הביאו ראיות למכביר לתמיכה בטענתן. סקר אינו אמצעי בלעדי להוכיח העדר אופי מבחין או אובדן אופי המבחין של סימן. לעתים יכול סקר לשמש כלי רב עוצמה להוכחת מוניטין, אך בוודאי שאינו הדרך היחידה לכך [ראו פסקה 45 להחלטת הרשם בעניין התנגדות לרישום סימן מסחר 112645 "מי זך מחזירים את הטבע למים (מעוצב) שלמה זך נ' תנה תעשיות (1991) בע"מ (פורסמה בנבו, 12.07.2004). כפי שקבע כב' השופט שמגר בע"א 634/89 אסי ריין נ' fuji electronics mfg co, מה(4) 837 (פורסם בנבו, 25 באוגוסט, 1991) משקל הראיה ולא סוגה הוא הקובע לעניין זה:

"אין להגביל מראש את התובע, המבקש להוכיח קיומם של מוניטין, לסוגים מסוימים של דרכי הוכחה. מרכז הכובד הוא במשקל הראיה ולא בסיווגה".

"יש, למשל, מקרים בהם עשוי להינתן משקל רב לתוצאותיו של סקר שוק או לעדותו של עד בעל היכרות אישית ממושכת עם קהל לקוחות גדול ומגוון של הטובין המסויימים, אשר ביחס אליהם מבקש התובע להוכיח את קיום המוניטין במקרים אחרים יכול ויינתן משקל יחסי גבוה לראיות מסוג שונה".

111. לאור האמור, יש להעניק משקל משמעותי לראיות שהביאה מבקשות הביטול המעידות על השימוש שנעשה בסימן הן לפני רישום הסימן והן אחריו. עוד אני מייחסת משקל רב לכך שמרבית הטענות של בעלי הסימן על שיתופי פעולה עם ארגוני חב"ד בארץ הוכחו בידי הנציגים של אותם גורמים ממש, שאת תצהיריהם הגישו מבקשות המחיקה. גם השיחות עם

רשם הפטנטים, העיצובים, המדגמים וסימני המסחר

"האנשים ברחוב", כגון הגב' פלדמן, מעידות בבירור שהציבור מזהה את הסמל עם הרבי ועל כן רואה עצמו חופשי להשתמש בו כמאמין בדרכו של הרבי.

112. לסיכום, מבקשות המחיקה עמדו בנטל להוכיח שהבעלות בסימן המסחר אינה בידי בעלי הסימן הרשומים ומעולם לא הייתה בידיהם. אין הם הבעלים המקוריים של הסימן והם אינם בעלי המוניטין בו. על כן מסקנתי היא שהסימן צריך להישאר פתוח לשימוש כלל ציבור המאמינים מן הנימוקים שפירטתי, המתיישבים גם עם סעיף 38 להחלטת הרשם בעניין חב"ד וליובאוויטש, שם הובאו דבריו של המלומד זליגסון:

אך כמפורט להלן, גם לגופו איני מוצא שניתן לרשום את המלים "חב"ד" ו"ליובאוויטש" כסימני מסחר שכן נראה כי מלים אלה לכשעצמן (ללא עיצוב או תוספת) צריכות להישאר פתוחות לציבור הרחב, כפי שעמד על כך א.ח. זליגסון בספרו דיני סימני מסחר ודינים קרובים להם (תשל"ג – 1973), בעמוד 22:

"סימנים הצריכים להישאר פתוחים למסחר שייכים לסוג אחר לחלוטין. פה אין המדובר בסימנים בהם משתמשים במסחר בפועל, אלא בסימנים שהשכל או בעיקר המצפון מחייבים שלא יתירו מתן זכות ייחודית בגינם, או לא ישאירו לשימוש הכלל."

113. די בכך כדי להורות על מחיקת הסימן ואולם להשלמת התמונה וכדי להסיר כל ספק אדון בשתי הטענות הנוספות של מבקשות המחיקה והן שהסימן נרשם בחוסר תום לב ושהוא סמל בעל משמעות דתית.

האם הסימן נרשם בחוסר תום לב?

114. סעיף 39(א) לפקודה מעגן את עילת המחיקה שנקבעה באמנת פריס (Paris Convention for the Protection of Industrial Property (1883) ובהסכם טריפס (Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights (1995)). עם זאת, גם לפני עיגונה בפקודה סבר הרשם שבידיו הסמכות להורות על מחיקת סימנים שרישומם הושג בתרמית (ראו הפסיקה המאוזכרת בפסקה 43 להחלטה בבקשה למחיקת סימני מסחר מס' 60509, 60510, 60511, 60512, 60184 "Versace" (מעוצבים) Gianni Versace S.p.A. נ' וורסצ'ה 83 בע"מ (פורסמה בנבו, 29.6.2008).

רשם הפטנטים, העיצובים, המדגמים וסימני המסחר

115. כידוע, מבחן תום הלב הוא מבחן מעורב אובייקטיבי – סובייקטיבי המוכרע בהתאם לאמות מידה אובייקטיביות של אורחות מסחר ראויות (ע"א 6181/96 יגאל קרדי נ' Bacardy Limited & Company, פ"ד נב (3) 276), אך גם מתחקה אחר המניעים הסובייקטיביים לרישום הסימן (ע"א 9839/17 הביטאט בע"מ נ' CAFOM (פורסם בנבו, 17.12.2018)).

116. אין ספק שמסירת מידע מטעה לרשם ולבוחנת סימני המסחר, המפעילה את סמכות הרשם לפי הפקודה, עלולה להיחשב כחסרת תום לב ולהוביל למחיקה מהפנקס של סימן שנרשם באופן זה. ראו בקשה למחיקת סימן מסחר רשום Big Deal 131862 ידיעות אינטרנט נ' ה.א.ב. טריידינג בע"מ (פורסמה בנבו, 31 בינואר 2018) שם הוטעם שהחובה לפעול בתום לב נמשכת לאורך כל הליך הבחינה:

"אין ספק כי על מגיש בקשה לרישום סימן מסחר, לספק לבוחן סימני המסחר בעת הגשת הבקשה (כמו גם לאורך כל הליך הבחינה), את הנתונים המדויקים ביחס לסימן המבוקש מטעמו. קל וחומר שעה שמתבקש הוא להוכיח את אופיו המבחין הנרכש של הסימן."

כן ראו בקשה לביטול ולמחיקת סימן מסחר Mountain 269806 חברת Wenger S.A נ' כנביה גאון (פורסמה בנבו 14 בספטמבר 2021).

117. בענייננו לא גילו בעלי הסימן לבוחנת את משמעותו האמיתית של סימן המסחר ואת זהות יוצר הסימן. הם טענו שהסימן שייך לתנועת נוער, אף שהארגון כלל לא הוכר כתנועת נוער. הם לא גילו על הקשר בין העמותה שפורקה לבין בעלת הסימן 3. הם מסרו לבוחנת פרוטוקול אסיפה שאינו מקנה להם זכויות לרשום את הסימן ובוודאי אינו מקנה זכויות לרב דוד נחשון ולבנו. מהימנותו של אותו פרוטוקול כשלעצמה מוטלת בספק.

118. מן הראיות הרבות שהגישו מבקשות המחיקה עולה שבעלי הסימן הגישו את בקשתם לרישום הסימן אף שידעו שהוא בשימוש רבים בקהילת חב"ד ולאחר שקיבלו פסק של בית דין של חב"ד המנוגד לעמדתם. אין ספק שבעלי הסימן ידעו על כך שהסימן נוצר לבקשת הרבי ומשמעותו נוצקה בידי עבדור מאמיניו. הדבר דומה לבקשה לרישום סימן בידי מפיץ על מנת להשיג בלעדיות, שנדונה ברע"א 371/89 אילן ליבוביץ נ' א. את י. אליהו בע"מ, מד(2) 309, (פורסם בנבו, 18 בינואר 1990) שם קבע השופט שמגר כדלקמן:

"הקניין במוניטין של המוצר הוא של היצרן. המוניטין של המוצר דבק במוצר עצמו. המוצר מזוהה, בדרך כלל, עם היצרן אשר מייצר אותו, ולא עם המפיץ אשר משווק אותו. המפיץ פועל, אמנם, לשם בנייתו של מוניטין זה ולשם טיפוחו. אך בכך בלבד אין כדי להקנות לו את זכות

רשם הפטנטים, העיצובים, המדגמים וסימני המסחר

הקניין במוניטין מן הסוג האמור, להבדיל מן המוניטין שלו כסוחר או כסוכן, אשר שייך לו ונשאר בידו".

119. במקרה הנדון, הרבי הוא זה שהגה את הסימן "צבאות השם" והוריש אותו לחסידיו. מי שפועל כשליח של הרבי עושה זאת כמפיץ אשר משווק את תורתו לכלל ישראל. בעלי הסימן פעלו בחוסר תום לב מבלי שניתן להם אישור או הוקנתה להם הזכות לרשום את הסימן על שם הפרטי או על שם העמותה שבניהולם או החברה שבבעלותם הפרטית.

120. לפיכך, דין הסימן מחיקה גם לפי הוראות סעיף 39(א)(1) לפקודה.

סימן בעל משמעות דתית וסימן הפוגע בתקנת הציבור

121. טענת מבקשות המחיקה כפי שהיא באה לידי ביטוי גם בתצהיר בורוכוב היא קיומו של קשר הדוק בין היסוד האמוני "צבאות ה'" לבין הסמל שהוא סימן המסחר שבמחלוקת. מן האמור בתצהיר עולה שחסידיים שאימצו את היסוד האמוני גם היו חופשיים לעשות שימוש בסמל שעוצב על גבי קירות בתי הספר והגנים, חולצות התלמידים, התעודות ויתר הפרסומים. עוד נטען בתצהיר שאין מדובר בסמל המשמש תנועת נוער כזו או אחרת, אלא בסמל המבטא את מעורבות הילדים בעבודת ה', כחיילים בצבאות ה' וככזה חובק את כל ילדי חב"ד.

122. יתרה מכך, צבאות ה' אינו תנועת נוער מוכרת על ידי משרד החינוך, אלא ארגון נוער (נספח 96 לתצהיר בורוכוב). מר דמיחובסקי הוסיף והסביר בחוות דעתו שרעיון צבאות ה' אינו יכול להיות תנועת נוער משום שמטרתו להקיף את חיי הילדים בכל עת. על כן יישום הרעיון הוא בבית הילדים, בגן הילדים, בקייטנות ובבתי הספר (סעיפים 86 – 87 לחוות דעת דמיחובסקי).

123. עיון בהוראות משרד החינוך המפורסמות באתר המשרד

[https://edu.gov.il/noar/minhal/departments/social-community/Pages/youth-\(movements.aspx](https://edu.gov.il/noar/minhal/departments/social-community/Pages/youth-(movements.aspx)

) מעלה שתנועת צבאות ה' אינה ברשימת תנועות הנוער המוכרות על ידי המשרד כתנועת נוער וככל הנראה אינה עומדת בתנאים לכך מסיבות שונות שאין מקום לפרט כאן.

124. סעיף 11(7) לפקודת סימני המסחר קובע שסימן בעל משמעות דתית בלבד אינו כשיר לרישום. סעיף זה נדון בשורה של החלטות רשם. בעלת הסימן סמכה ידיה על החלטת הרשם בעניין בקשה לרישום סימן מסחר "Jesus Boat" 97190 "ג'זוס בואוט בע"מ" (פורסמה באתר רשות הפטנטים ביום 6 בדצמבר 1995), (סעיף 60 לסיכומי בעלת הסימן):

רשם הפטנטים, העיצובים, המדגמים וסימני המסחר

"סמל יחשב כסמל בעל משמעות דתית ויפסל לרישום רק אם הוא משמש למשמעות דתית בלבד".

125. על אופן הבחינה האם סימן הוא בעל משמעות דתית ועל שתי התכליות של סעיף זה כתבתי בהחלטה בעניין בקשה לרישום סימן מסחר 226972 לימור טופז (פורסמה בנבו, 26.06.2013):

"יש לבחון שאלה זו בעיני הדת הרלוונטית, אף אם אינה דתו של רוב אוכלוסייתה של מדינת ישראל (...) אין ספק כי הרצון שלא לפגוע ברגשות הדתיים של הציבור באמצעות שימוש בסמל דתי למטרות מסחריות עמד בבסיס חקיקתו של סעיף זה. ואולם, לטעמי, יש לסעיף זה תכלית נוספת והיא למנוע הענקת זכות לשימוש ייחודי בסמל דתי לגורם אחד ויחיד, כאשר ראוי כי סמלים דתיים יישארו בנחלת הכלל. במלים אחרות, אין זה ראוי לקבוע כי לגורם כלשהו ישנה בעלות על סימן המהווה סמל דתי באמצעות רישומו בפנקס סימני המסחר על שמו".

126. על כן קיים קשר הדוק בין העדר הכשירות לרישום של סימני מסחר בעלי משמעות דתית לבין זה של סימנים הפוגעים ברגשותיו הדתיים של הציבור. על קשר זה עמד כב' הרשם בהחלטתו בעניין חב"ד שעה שפסל לרישום את הסימנים מן הטעם שהפקעה של סימן בעל משמעות דתית וייחודו לארגון מסוים יפגע ברגשות הדתיים של ציבור המאמינים.

127. תכלית זו אוזכרה גם בהחלטת כב' הפוסקת בקניין רוחני בהתנגדות לרישום סימן מסחר "Moses" 267843 (מעוצב) **בי.בי.בי מסעדות בע"מ נ' Brandavid Oy** (פורסם בנבו, 14 בינואר 2020) לצד הרצון שלא להפקיע את הסמל מנחלת הכלל.

128. גם בענייננו יש להתייחס לעמדה ולרגשות הדתיים של ציבור המאמינים, דהיינו חסידי חב"ד וכלל חסידי הרבי מלובאווטש שמיישמים את תורתו. בעלי הסימן מודים בסיכומיהם שהסימן הנדון הוא מהסימנים החזקים ומזוהים ביותר בציבור החב"דניקי (סיכומי בעלי הסימן, סעיף 8). צבאות ה' הוא צבא רוחני שמטרתו לחזק את הילדים בתורה ומצוות (תצהיר דמיחובסקי, סעיף 29). דברי הרבי שצורפו מעידים על כוונתו הברורה של הרבי בהקמת צבאות ה' וכוונה זו באה לדי ביטוי בסמל שנוצר בעקבות זאת ובשימוש הנרחב בו בידי חסידי הרבי (תצהיר בורוכוב, סעיף 45 ונספחים 15 - 11).

129. בעיני חסידי הרבי הסימן "צבאות ה'" מיועד "לכל יהודי, החל מהילדים הקטנים ביותר" (נספח ב1, לתצהיר דמיחובסקי).

רשם הפטנטים, העיצובים, המדגמים וסימני המסחר

130. גם בעלי הסימן הגישו תצהירים התומכים בעובדה כי מדובר בסימן בעל אופי דתי. מר מרגליות צירף תמונות של "טנקי מבצעים" על גביהם נראה הסמל "צבאות השם". באחת התמונות אפשר לראות את המילים "טהרת המשפחה, הדלקת נרות, כשרות" (נספח 1 לתצהיר מרגליות):

131. צירופי המילים מתארים את עקרונות היהדות ומופיעים מעל ה"טנקים" על מנת לעודד את קיומם בידי כלל עם ישראל. כעולה מהנספחים לתצהירו של מר חזן, המשמעות שהקנה הרבי לסימן ושאותה קיבלו חסידיו היא שקיים קשר הדוק בין הסמל "צבאות השם" לבין אמונתם הדתית (תצהיר חזן, נספחים 5 – 6).

132. אם לא די בכל אלה, גם התמונות הרבות שצירפו בעלי הסימן מובילות למסקנה שהסמל "צבאות השם" הוא סמל דתי: תמונות של שלט עם המילים "תנועת נוער" יחד עם המילים "ניידות חב"ד", "טנקי המצווה של הרב נחשון" (נספח 11 לתצהיר נחשון); תמונות של פוסטרים וסטיקרים עם הסמל "צבאות ה'" יחד עם המילים "אנו רוצים משיח" (נספח 22 לתצהיר נחשון); תמונות של ילדים המשתתפים בפעילות הדלקת נרות חנוכה עם הסמל "צבאות השם" (נספח 23 לתצהיר נחשון).

133. הרב נחשון צירף תמונות של משחקי קופסא עם הסמל צבאות ה'. עיון מקרוב בתמונות מלמד כי מדובר בתוכן העוסק בבית המקדש, "מי יצליח להביא את הגאולה" ומשחק שמקנה מושגים יהודיים (נספח 20 לתצהיר נחשון). עדי מבקשות המחיקה מעידים כי רישום הסימן פוגע ברגשות הדתיים. לטענתם נגרמת פגיעה משמעותית בבחירתם ללכת בדרכו של הרבי (סעיף 34 לתצהיר גלינסקי).

134. החוט המקשר בין השימושים בין כלל השימושים בסימן הוא ההקשר הדתי והרצון להפיץ את התורה והמצוות כפי שהורה הרבי, בעיקר בקרב הילדים והנוער.

135. אופן יצירת הסימן, כתבי הרבי ודרשותיו וההיקף הנרחב של השימוש בסימן בידי גורמים רבים בציבור המזוהים עם חב"ד תומכים כולם במסקנה שהסימן הינו סמל דתי-אמוני שיש להותיר בנחלת הכלל.

רשם הפטנטים, העיצובים, המדגמים וסימני המסחר

136. כפי שציין הרשם בהחלטתו בעניין חב"ד הפקעה של סמלים דתיים מובילה גם לפגיעה בחופש הביטוי:

"כוחו של הרישום אצור בכך שהוא מקנה לבעל סימן המסחר את הזכות לעשות שימוש בלעדי בסימן תוך שהוא מופקע - בהקשר המסחרי - מנחלת הכלל. לפיכך כדי למנוע הפקעת-יתר של סימנים מרשות הרבים וכדי לקיים את האיזון ההולם בין זכותו של בעל הסימן להגן על קניינו ועל המוניטין שרכש לבין האינטרס של הציבור לחופש עיסוק ולחופש ביטוי, נדרשת מידת זהירות בתהליך אישור סימני מסחר כראויים לרישום."

137. במקרה שלפניי החשש שסמל דתי יופקע מהציבור כתוצאה מרישום כסימן מסחר אינו ערטילאי. כעולה מן הראיות בעלי הסימן ניסו למנוע את השימוש בסימן. מר ביסטריצקי, בעלים ומנהל של "דורות" הוצאה לאור, הצהיר כי בשנת 2013 הוא קיבל מכתב התראה בו הזהירו אותו בעלי הסימן לבל ימשיך בשימוש בסימן. עוד הצהיר עד זה שקיבל איומים בקשר לשימוש בסמל (תצהיר ביסטריצקי, סעיף 7).

138. חסידים נוספים העידו על החשש שהותרת הסימן בפנקס תפגע בהפצת ספרים בידי חסידי חב"ד. כך העיד מר סגל שרישום של הסימן פוגע ומגביל את הוצאת הספרים קה"ת (סעיף 25 לתצהיר סגל):

"יש להגן מכל משמר על חירות הוצאתם לאור והפצתם של ספרות תורנית, סיפורים ותכנים כתובים כפי שהיה בעבר ועד היום."

139. גב' מלכה טברדוביץ, הצהירה שרישום הסימן על שם גורמים פרטיים פוגע באופן ישיר בשימוש החופשי בו לתכליות שהותו בהוראת הרבי (סעיפים 18 עד 32 לתצהיר טברדוביץ).

140. ראיות אלה מובילות למסקנה שהותרת הסימן בפנקס תוביל לפגיעה משמעותית בחופש הביטוי ובחופש הדת.

רישום הסימן בארצות הברית כראיה לכך שהסימן אינו בעל משמעות דתית

141. בעלי הסימן טוענים שהסימן אינו בעל משמעות דתית ולראיה הוא נרשם גם בפנקס סימני המסחר בארצות הברית. במסגרת סיכומיהם בתשובה הוסיפו וטענו שאחת ממבקשות המחיקה הייתה שותפה לרישום הסימן בארצות הברית ועל כן המבקשות מנועות ולטעון בהליך שלפניי שהסימן הינו בעל משמעות דתית (סעיף 18 לסיכומי התשובה של בעלי הסימן). מבקשות המחיקה ביקשה למחוק טענו אחרונה זו מהסיכומים בטענה שזו הרחבת חזית אסורה (בקשה מיום 19 באוקטובר 2022). בהחלטתי מיום 23 באוקטובר קבעתי שהבקשה

רשם הפטנטים, העיצובים, המדגמים וסימני המסחר

תדון במסגרת ההחלטה העיקרית. לבקשה זו הוגשו תשובה ותגובה לתשובה. במסגרת התשובה טענו בעלי הסימן טענות נוספות על הקשר שבין מבקשות המחיקה לבעלת הסימן הרשום בארצות הברית. משטענו מבקשות המחיקה שטענות אלה לא נתמכו בתצהיר, הגישו בעלי הסימן בקשה להוספת ראיה – תצהיר של אדם בשם משה קוטלרסקי, אשר הוגש בהליך הנוגע לסכסוך אזרחי המתנהל בארצות הברית בין הארגונים Machne ו-Merkos. הבקשה להוספת הראיה נדחתה לאחר שקבעתי שאין הראיה רלוונטית להליך שלפניי משאין בה להוכיח את טענת בעלי הסימן (החלטה מיום 12 בדצמבר 2022).

142. טענת בעלי הסימן בעניין רישום הסימן בארצות הברית הינה מעין טיעון "מתגלגל". תחילה טענו על הרישום בארצות הברית כראיה לכך שהסימן אינו בעל משמעות דתית. במסגרת הסיכומים בתשובה טענו שקיים קשר בין אחת ממבקשות המחיקה לבעלת הסימן בארצות הברית. בהמשך, במסגרת הבקשה להוספת ראיה, ניסו להוכיח את קיומו של קשר זה. במסגרת בקשתן ביקשו לטעון שבשל הקשר האמור מבקשות המחיקה, אף שהן עמותות נפרדות זו מזו, מושתקות כולן מלטעון שהסימן הוא בעל משמעות דתית. סבורה אני שדי בכך כדי להראות שהטענה לא רק שלא הוכחה אלא מהווה הרחבת חזית אסורה.

143. לגוף העניין, איני סבורה שניתן ללמוד מרישום הסימן בארצות הברית לעניין השאלה אם הוא סמל בעל משמעות דתית. אמנם הדין האמריקאי מתייחס לכשירותם לרישום של סמלים אלה, אך בהחלט ייתכן שמשדר סימני המסחר לא היה מודע למשמעות הסימן בעת רישומו. נזכיר שגם הבוחנים בישראל סברו בעת הרישום שהסימן הינו סמל של תנועת נוער ואינו סמל דתי.

144. למעלה מן הצורך אתייחס לדין בארצות הברית בעניין זה. תמצית הדין האמריקאי בסוגיה זו מוצא ביטוי בהוראות העבודה של משרד הפטנטים וסימני המסחר האמריקאי (USPTO), הקובעות כך:

"1202.17(e)(iv) Religious Symbols

Religious symbols, such as the Latin cross and the Star of David, may be informational or have descriptive significance when used on a variety of goods and services. For example, evidence may support the conclusion that, as used in connection with media such as books or videos, the Star of David is likely to be perceived as providing information about or describing the media's content. Or evidence may show that a Latin cross used

רשם הפטנטים, העיצובים, המדגמים וסימני המסחר

in an advertisement for services is likely to be viewed as conveying an informational message (i.e., indicating an affiliation with Christianity). Note that a mark containing a Greek cross (i.e., an upright equilateral cross) may be subject to other refusals."

145. בפסק הדין **Christian Science Bd. of Directors v. Evans** (105 N.J. 297 N.J.) (1987) נקבע שאין מקום להפקיע מנחלת הכלל סימנים בעלי משמעות דתית, כגון שם הכנסייה או הדת:

"The fact that defendants seek here to use the name "Christian Science Church" now, after plaintiffs have used the phrase with little competition for a long period, makes no difference. Plaintiffs simply cannot appropriate, from the public domain, the common name of a religion and somehow gain an exclusive right to its use and the right to prevent others from using it. This principle is fundamental to the law of trademarks, the body of law under which plaintiffs seek relief."

146. מן האמור עולה שבעיני הדין האמריקאי עיקר הקושי ברישום סימן מסחר בעל אופי דתי הוא אופיו הגנרי או המתאר של הסימן. סימן כזה מעביר מסר אינפורמטיבי ואין להפקיעו מן הציבור.

147. כאמור, לא הובאו ראיות לעניין הליך הבחינה של הסימן בארצות הברית. ואולם אין לכך השלכה על טענת מבקשות המחיקה שלפניי שהסימן הינו בעל משמעות דתית וייחודו לגורם יחיד מקרב חסידי חב"ד תפגע ברגשות הדתיים של ציבור זה, בחופש הדת והפולחן ובחופש הביטוי.

סיכום

148. בקשת המחיקה מתקבלת.

149. לאור המסקנה אליה הגעתי לא נדרשתי לשתי טענות נוספות שהעלו מבקשות המחיקה: האחת, שהשימוש בידי בעלי הסימן היה לשירותי חינוך ולא לדברי דפוס עבורם נרשם הסימן; השנייה, שהסימן הוא פונקציונלי משום שהוא מפנה לרעיונות הדתיים הגלומים בו.

רשם הפטנטים, העיצובים, המדגמים וסימני המסחר

150. משזכו מבקשות המחיקה בדין זכאיות הן לפסיקת הוצאותיהן בהליך. ההשקעה בכתבי בי-דין, בראיות, בסיכומים ובסיכומים בתשובה הייתה חריגה בהיקפה. במסגרת הראיות הגישו מבקשות המחיקה חוות דעת מומחה וכן תצהירים של חוקרים פרטיים וכן עשרות תצהירים. ההליך מתנהל משנת 2018 ומאז ועד היום הגישו הצדדים גם בקשות ביניים רבות. בנסיבות אלה יש מקום לפסוק לטובת מבקשות המחיקה הוצאות משמעותיות. לאור האמור יישאו בעלי הסימן בהוצאות מבקשות המחיקה ובשכר טרחת עורכי דין בסך כולל של 80,000 ₪. סכום זה יישא הפרשי הצמדה וריבית אם לא ישולם תוך 30 ימים.

ז'קלין ברכה

פוסקת בקניין רוחני
סגנית רשם הפטנטים

יא' טבת תשפ"ג
04 ינואר 2023

ניתן בירושלים ביום

951-99-2022-006959

סימוכין: